

VOORBEELD VAN EEN GEÏNTEGREERDE AANPAK

Studievaardigheid: interpreteren van cartoons *

Louis Steeman en Frank Weijers **

Op donderdag 15 maart 1990, de eerste dag van de LWEO-conferentie, stond het onderwerp *Studievaardigheden in het economie-onderwijs* centraal. Gesteld werd onder meer, dat indien een leerling 'vastloopt', een mogelijke diagnose kan zijn dat het hem/haar aan de benodigde studievaardigheden ontbreekt.

VAN DE LERARENOPLEIDINGEN

Teneinde het probleem van gebrekkige studievaardigheden te lijf te gaan, kunnen drie wegen worden ingeslagen: separatie, adoptie en integratie. In het eerste geval worden leerlingen apart begeleid buiten de klas, terwijl in het tweede geval een bepaalde studievaardigheid (bijvoorbeeld het maken van samenvattingen) tot leerdoel van het vak wordt gemaakt. In dit artikel wordt een voorbeeld van de derde mogelijkheid -integratie- onder de loop

genomen. Hierbij staan de vakdoelen primair, terwijl tegelijkertijd wordt gepoogd de leerlingen studievaardiger te maken. De studievaardigheid die zal worden bekeken is 'interpreteren van cartoons' en we doen dit aan de hand van de centrale vragen die daartoe op de conferentie werden aangereikt:

1. Welke handelingsstructuur/studievaardigheid wil je de leerlingen aanleren?
2. Hoe instrueer je de leerlingen dit model?
3. Welke opdracht(en) geef je de leerlingen?
4. Hoe evalueer je met leerlingen of en in welke mate ze het model beheersen?

Ad. 1

Ter uitwerking van de eerste vraag kan onderstaand schema worden ingevuld.

Niet alle bij de oriëntatie genoemde aspecten zijn altijd van toepassing of

relevant. Er kunnen uiteraard ook elementen van belang zijn die niet in het rijtje voorkomen. Bij het uitstippelen van de strategie is gekozen voor vier stappen (A t/m D), die bij de uitvoering van de strategie uiteraard terugkeren. Wij hebben hier gekozen voor de 'spin'-benadering: het thema van de cartoon wordt centraal gesteld (D), met daaromheen alle van belang zijnde aspecten (A1, A2, etc.) Tevens vindt een opsomming plaats van antwoorden op de vragen van de stappen B en C. De voorgestelde wijze van evalueren spreekt voor zich.

Ad.2

Geef de leerlingen de fasen I t/m III uit bovenstaand schema op stencil en demonstreer deze drie fasen uitvoerig aan de hand van enkele cartoons.

Ad.3

Geef de leerlingen een aantal cartoons en laat ze stap I t/m IV uitvoeren. Laat de leerlingen zelf cartoons maken.

Ad.4

Laat leerlingen elkaars cartoons interpreteren. Bespreek de resultaten van I t/m IV klassikaal met de leerlingen. En niet te vergeten: vraag bij een proefwerk ook expliciet naar de stappen I en II!

Het bovenstaande vergt enige investering in tijd. Echter, in de verwachting dat leerlingen een dergelijk stappenplan automatisch gaan toepassen in nieuwe situaties (en zich dus de studievaardigheid eigen hebben gemaakt), kan dit niet anders dan als een nuttige diepte-investering worden beschouwd, die in het vervolg haar vruchten zal afwerpen. Ter illustratie hebben we het bovenstaande nader uitgewerkt voor een

cartoon van de hand van Tony van Ierland uit de lesbrief *Geld en Banken* voor het VWO.

Oriëntatie (I) en strategie (II)

A1 Land van herkomst Niet van toepassing.

A2 Symbolen, attributen Spuwende draak, ridder, zwaard.

A3 The good, the bad and the ugly Geldspuwende draak = slecht; ridder bestrijdt geldspuwende draak = goed.

A4 Tijd Niet van toepassing.

A5 Tekst in en buiten cartoon Markt en monetarisme; overheid.

A6 Personen Ridder = Friedman; Draak = overheid.

A7 Kleding Niet van toepassing.

B Economische partijen die zijn afgebeeld:

1. Overheid.

2. Monetaristen.

C Economische begrippen die een rol spelen:

1. Geldschepping door de overheid (monetaire financiering).

2. Krappgeldpolitiek (geldgroeiregel) van de Monetaristen.

3. Inflatie.

D Thema van het cartoon:

Als gevolg van monetaire financiering door de overheid groeit de geldhoeveelheid te sterk en wordt de inflatie aangewakkerd. Dit dient in de monetaristische visie te worden voorkomen. Bovendien moet de overheid zich minder bemoeien met het marktmechanisme. Derhalve moet de overmatig geldscheppende (en daardoor inflatie veroorzakende) en bemoeizuchtige overheid worden 'bestreden'.

De strategie is door bovenstaande opsomming in feite al uitgevoerd. Het is naar onze mening didactisch aardiger om de leerlingen het thema (D) en de aspecten (A) direct aan elkaar te laten koppelen; dit kan bijvoorbeeld worden vormgegeven met behulp van de in schema 1 voorgestelde 'spin'-benadering.

Tot slot: sla de voorgestelde wijze van evalueren vooral niet over. Hier wordt de leerling immers gedwongen om de essentie van de cartoon in eigen woorden uit te drukken.

* In *Appels & Peren* van april 1984 (tweede jaargang nummer 1) heeft Hans van Dijk in een 'Werkwinkel' al eens aandacht besteed aan het maken en interpreteren van cartoons in de klas.

** Beide auteurs zijn als vakdidacticus verbonden aan de lerarenopleiding Economie van de Hogeschool Gelderland in Nijmegen.

Studievaardigheid	Interpreteren van cartoons
I oriëntatie:	Bekijk de cartoon op: 1. land van herkomst. 2. symbolen attributen. 3. the good, the bad, the ugly 4. tijd 5. tekst in en buiten cartoon 6. personen 7. kleding
II strategie:	A. Zet achter elk onder I genoemd element één of enkele kernwoorden B. Welke economische partijen zijn afgebeeld? C. Welke economische begrippen spelen een rol? D. Benoem het thema van de cartoon.
III uitvoering strategie:	<div style="display: flex; align-items: center; justify-content: center;"> <div style="margin-right: 20px;"> <p>A1</p><p>A7</p><p>A6</p><p>A2</p><p>A3</p><p>A4</p><p>A5</p> </div> <div style="text-align: center;"> </div> <div style="margin-left: 20px;"> <p>B 1</p><p>2</p><p>3</p><p>C 1</p><p>2</p><p>3</p> </div> </div>
IV evaluatie/reflectie:	Leg (in gedachten) de cartoon uit aan iemand die geen economie in het pakket heeft.

